

27

LUPTA
PENTRU LUMINA

ANUL AL XXIV

LUMINA
PRIN LUPTĂ

LITTERATORUL

1904

APPARE ÎN PATRU EDIȚII O DATĂ PE LUNĂ

CONTROL DE STYL No. II LIBERTATE DE IDEI

DIRECTOR: **ALEXANDRU MĂCEDONSKI**

LENAU

„Meine sämtlichen Schriften sind mein sämtliches Leben“¹⁾ BEU CUPRINSUL UNIVERSITĂȚII ȘI ȘCOLII DE ȘTIINȚE ȘI LINGVISTICĂ adresată lui Anastasiu Grün; și în fapt, el care iubea omenirea, natura, îi se părea că omenirea nu e croită pentru fericire, și că natura nu îi offeră de cât spectacolul unei lăncedeli vecinice. Simțitor peste margini, înzestrat cu o imaginație care mărește totul și întuneacă totul, Lenau și-a prăpădit sănătatea într'o contemplare sbuciumată pene când mintea întunecându-se sdrobi cu totul această figură poetică din scôla romantismului.

Nicolaus Franz Niemsch, nobil de Strehlenau, ca poet, Nicolaus Lenau, s'a născut în ziua de 13 August 1802, la Csatad lângă Temeșwar în Ungaria. Tatăl seü, un fost oficer de dragoni, era funcționar al administrațiunei financiare. Mama lui născută Teresa Maieraber era fiica unor agricultori de lângă Buda. Căsnicia părinților lui Lenau n'a fost fericită; tatăl seü un om ușuratec și chefliu, murise în anul 1806, în vârstă de 29 ani, lăsând în urma seü soția și pe copiii Nicolaus, Teresa și Magdalena într'o situațiune materiallă nu tocmai strălucită.

În corespondența lui Lenau, adunată de cumnatul seü Schurz, ni se spune că nenorocirea lui Lenau a fost că a avut tată și că a avut în schimb o mamă care semăna ca chyp și caracter. Densă în anul 1811 cu un medic, luându-și reședința în partea septentrionallă a Ungariei. Ac

1) Tôte scrierile mele sunt viața mea

Darul poetic se dezvoltă cu putere într'ensul, ênse numai la cei mai de aproape a citit din primele sêlle încercări. Prima poesie ce apăru fu „Die jugendräume“, în anul 1828, și a 2-a, ce dupe intervenirea prietenului său Anastasius Grün, se publică în 1830, sub titlul „Glauben, Wissen, Handel“.

În cenaclul format de Lenau, care se ținea la cafeneaua „Silbernes Cafeehaus“ în Plankengasse din Viena, se citea în cercul intim al celor „nouë“ tot ce se producea pe tărâmul artelor, litterelor și sciințelor. Aci se făcea schimbul de idei în literatură și în politică și putem spune că din acest locaș au cșit puterile litterare ale Austriei, ca Bauernfeld, Anastasius Grün, I. G. Seidl, și atâția alți.

* * *

Douë evenimente dureróse, au strâns mai mult vëlul melancoliei peste capul lui Lenau. Prima a fost violenta deslegare a unei legături de ânimă cu o ténără fétă frumoasă. Acestă rupere a lăsat o rană în sufletul său, și a cărei sângerare n'a încetat unde cât l'odată cu densus și acesta ne-o dovedesc poesiile sêlle „Das tode Glück“, „Unmut“, „Nebel“, „Der Baumder „Erinerung“, „An die Wolke“, „Sehnaucht nach Vergessen“, și altele.

Alduoilea eveniment a fost mórtea nobilei și credinciosei sêlle mame, care și-a dat sufletul în brațele mult iubitului său fiu. Sdrobit de durere, Lenau plânge doliul său sufletec, cea mai mare a sea durere, într'un frumos sonnet, „Der Seelen-Kranke“ :

Ich trag' im Herzen eine tiefe Wunde
Und will sie stumm bis an mein Ende tragen;
Ich fühl' ihr rastlos immer tiefes Nagen
Und wie das Leben bricht von Stund' zu Stunde

Nur eine weis ich, der ich meine kunde
Vertrauen möchte und ihr alles sagen;
Könnt'ich an ihren Halse schluchzend klagen;
Die eine aber liegt verscharrt im grunde.

O Mutter Komm, lassdich mein Flehn hören!
Wenn deine Liebe noch in Fode wacht,
Und wenn du darfst, wie einst, dein kund noch pflegen.

So lassmich bald aus diesem Leben scheiden ;
 Ich sehne mich nach einer stillen Nacht ;
 O, hilf dem Schmerz, dein müdes kind entkleiden“¹⁾)

Mai găsim în „Zuflucht“, „Der offene Schrank“ și în Faust, scenele: „Der abschied“ și „Der Traum“ versuri de o dovadă puternică a imaginei neuitatei sêlle mame.

La 1830 în urma sfortărilor cu depunerea ultimului examen de medicină, Lenau se bolnăvi cădënd într'o profundă sleire a forțelor corporale și intelectuale. Medici îi recomandă odihna completă și traiul în aerul sănătos al munților. Se stabili în casa poetului Schleifer din Ort, localitate în munți Alpi austriaci. Aci se însănătoși pe deplin, mulțumită îngrijirilor date de prietenul său. Restabilit, începu din nou a colinda Europa pënë la 1832 când l apucă dorul dupe libera America și mărețele ei localități naturale. Nimica nu'l putu reține. El plecă cu intenția de a crea o fermă, cu moșcenirea remasă de la bunica sea. Spera că această schimbare îi va reda calmul și sănătatea. Inainte de a pleca strânse la un loc poesiile sêlle respândite prin diferite reviste și le publică într'un volum în editura lui Gotta sub titlul: *Gedichte*-Stuttgart 1832.

Intr'o scrisóre adresată lui Weirsberg, Lenau motivă hotărârea plecării sêlle, ast-fel: „Am nevoie de America ca să mă mai desvolt. Acolo voiesc să'mi trămit phantasia în șcôla pădurile seculare, să'mi macereze ânima în durere, în dor după cei ce iubesc.....“

Marea îi produse o adâncă impresiune, și dênsa a fost al 2-lea isvor al inspirațiunilor sêlle. „Marea, ne spune el, în scrisórea adresată din Baltimora lui Schurz, mi-a mers la ânimă; Alpi austriaci și Atlantica sunt celle 2 elemente cari au format ființa mea. În America de Nord n'a fost acasă. Acolo n'a găsit nici vin, nici privighiătórea; dupe spusa lui, e un blestem poetic că americanii nu aud privighiătórea. Glasul Niagarei are menirea de a predica

„... ânima'mi duc o rană adâncă, — o voi duce în tăcere pënë în...“
 „... ânimă, — simt cum, din ce în ce mai profundă, ea mă sfășie, — și cum în mine se istovesc din oră 'n oră.“

„Nădărnice cât o singură persónnă căreia ași voi—să încredințez suferința mea și să'i spun totul — Ah! decă ași putea, atârnat de gâtul ei să mă strig, cu hohote și să strig! — Dêr acea zace îngropată în...“

„... înțioșeză-te la rugămintea mea! — Decă amorul te...“
 „... înțioșeză-te la rugămintea mea, — și decă poc', ca și altă dată, să în-
 grijă...“

„Scapă...“
 „... — Duc dorul unei nopti liniștite: — Oh
 ajută du...“
 „... copilul teu obosit“.

că „există zei mai mari, de cât cei ce sunt bătuti în palatul monetăriei“. Spiritul mercantil al Americanilor pe de o parte, lipsa pharmecelor naturale ale pădurilor și pajșcelor, făcu ca Lenau să grăbescă întorcerea lui acasă întrebându-se că ce dor l'a împins să vedă această țerră, care formeză „apusul umanității“. Plecase cu intențiunea de a rămâne acolo 5 anni, și dupe un ann, în Iunie 1833, Lenau debarcă la Brema. Se grăbi să'și regăsescă amici din Stuttgart.

Șederea lui Lenau în America a fost totuși rodnică pentru poesie. Acestei călătorii se detoresce cyclul, „*Atlantica*“, poesiile *Der Indianerzug*, *Die drei Indianer*, *Der Urwald*, *Niagara*, și altele.

Germania ênse, le întâmpină cu cununa gloriei și'l salută în chyp entusiast cu numele sərbătorit de Lenau. Edițiunile poesiilor s'elle se îmulțiră, părea că vechia lume voia să'l despăgubescă de desilusiile ce avuse în lumea nouă. Intr'o scrisore adresată lui K. Mayer din 17 Octombrie 1833, Lenau spune: „Trebue să rid de acest lucru, „am trebuit să mă duc în străinătate spre a fi valorat „acasă. Cu poeți merge în Austria, ca în Brema cu țigările. Tigarile făcute în Brema se trămit în America, „acolo priimesc eticheta străinătăței și apoi revin acasă, „și toți se miră de mirosul plăcut ce l'au căpătat acum, pe când, înainte, nici dracul nu voia să le ia în gură.“

Dupe întorcerea sea, Lenau ședea când în Viena, când în Stuttgart, când pe malurile Rinului, însoțit de nedespărțita sea prietenă, viora, din care cânta de minune. Câți-va anni își petrecu vieța în căruța de poștă, și cu toate acestea, lucra într'una. Inspirația lui clocotindă, păstra forma desăvirșită și armoniôsă; ideia, sevă imăgina, se cristalisa într'un vers perfect. Tot măbind operile s'elle lyrice, scrise cele 3 poeme ale s'elle: *Faust*, (1836) *Savonarola* (1837) și *Die Albigenser* (1842).

Faust, de, Lenau a rămas, lângă acell allui Goethe, un cap de operă al litteraturei germane. Aceste 2 opere n'au alt commun între elle de cât numai numele. Sunt spovedaniū, în care cei 2 poeți se zugrăvesc cu deosebirea naturei lor. Fie-care s'a întrupat în eroul seū. Faustul lui Goethe represintă aspirațiunea necurmată și încăpătinată spre ideal, și Mefistofel nu e aședat lângă Faust de cât ca erou avertismant care luminează la fie-care pas pericolele și avertismentele s'elle.

Faustul lui Lenau, din contra, e îndoială nevindicabilă care aduce obosela și isprăvesce prin sinucidere. Cât

despre al seŭ Mefistofel, Lenau ne spune : „am găsit în „tr'ensul, un îndrăsneţ asupra căruia pot grămădi tóte „ideile infernale cari s'au acumulat în mine “

În Lenau, cele 2 personaje, abia se deosibesc unul de altul. În Goethe aŭ o individualitate bine croită, ceea-ce face în mare parte superioritatea operei sélle. Faustul lui Goethe e o adevărată dramă cu roluri oppuse, acell al lui Lenau, cu tótă forma dialogată a celor mai multe scene, nu e de cât o admirabilă poemă lyrică.

Savonarola şi *Albigensi* sunt glorificări ale eugetărei apăsate ; cea din urmă din aceste poeme conţine frumuseţi isvorite din sufletul poetic al lui Lenau.

* * *

La sfârşitul lui Martie 1844, Lenau plecă la Stuttgart ca să facă corecturile celei a 7-a ediţiuni a poeziilor sélle, şi a celei d'a 2-a din *Savonarola* şi *Albigensi*. Starea lui bolnăvicioasă se înrăutăţi într'atâta în cât prieteni seşi îngrijoraţi îl hotărîră să plece la Baden. Aci nu stătu mult şi se întorse la Viena unde prieteni 'l găsiră într'o stare de iritaţiune care dedea de gândit. Stătu în Viena pêne pe la 15 Septembrie, de unde, cu vaporul pêne la Regensburg şi de acolo la Frankfurt, plecă spre a serba căsătoria lui cu Maria Behrend. Ajuns la Stuttgart, fu lovit de o paralyisie parţială consecinţa unui atac de nervi. Dupe 14 luni, Lenau se restabili. Fu ăns de scurtă durată, bóla isbucni din nou şi cu putere, stăpănit de ideia sinuciderei. Îngrijit de prieteni în casa de sănătate a D-rului Zeller din Winnenthal, înconjurat de dragoste de admiratori seşi, Lenau stătu în acest institut pêne la 1849 când fu transportat în sanatoriu de alienaţi din Oberdöbling de sub conducerea D-rului Gorgen, unde, cu tóte căutările medicale şi sufletesci, îşi dádu sfârşitul în dimineaţa zilei de 22 August 1850. El a fost înmormântat în cimitirul satului Weidling.

* * *

Fondul caracterilor lui Lenau e desperarea. El a iubit natura şi a dat c'o deplină încredere celor mai naive oameni din lume, ale prieteniei, ale iubirii de fiŭ, ale căsătoriei. Lenau e cel mai sincer din pesimişti, e sincer în sinceritate ănsuşi, prin culoritul stylului, prin sinceritatea operei sélle.

Emil I. Critzman.

CU CORTUL

Prin nópte se duce, în mersul de boi
Un șir de căruțe și-un straniu convoi
De umbre tăcute, și negre, și triste,
Cu ochi de tăciune, cu chypuri sinistre.

Și merge convoiul, dér merge cu greu,
Căci pulbera 'n față isbesce mereu,
Și vântul în préjma mugesce și plânge,
Êr luna rêsare, scãldatã în sânge.

Dér șirul phantastic, ce trece la pas,
La póle de codru găsesce popas,
S'opresce, desjugã ; fac foc lângã care
Și lemnul pocnesce ; volvórea rêsare.

În jurul cãldãrei, țigani lãțoși,
Cu negre obrazuri, cu ochi sticloși,
Cu plete ca smóla, cu buzele gróse,
Cu hainele sdrențe, murdare și róse,

Staũ róta cu toți ;—scinteile sar :—
Cu vrêscuri de lemne, din codru rêsar,
Cu ochi de spuzã, cu përul pe spate,
Cu dinți de fildes, femeï desbrãcate,

Ce-aruncã gãteje în focul apprins ;
Allãturi dãnciuci în horã s'aũ prins ;
Aprópe de horã, cu barba cãruntã,
Cu fața ca tuciu, brãzdatã și cruntã,

Se uitã bêtrãnul, cum frunđele roiũ,
În jurul volvórei alérgã puhoiũ ;—
Moï còlo-o țigancã, bêtrãnã și slabã,
Se culcã pe frunđe și-adórmee de grabã.

Și flacãra albã și jaru-ardëtor
Ce straniu roșesce figurile lor.
Și'n préjma lor vântul mugesce și plânge,
Și luna se'nalță, scãldatã în sânge.

Și mult timp lăieți staă rătă pe loc,
 Roșiți de dogorea colonei de foc;—
 Dér focul se stinge târziu,—într'o vreme—
 Și-adorm și țigani,—și codrul tot geme—

Și pulberea 'ntr'una tot sbóra pe drum,
 Și jarul clipește cu ochi de scrum,
 Și luna rotundă—o vétră de sânge—
 Se 'ntuneacă, scade—și codru 'ntreg plânge.

București, 28 Februarie, 1904

Donar Munteanu.

DOSARUL UNEI VIETI¹⁾

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Bacău, 16 Aprilie 1893.

Iubite Macedonski,

Îți mulțumesc pentru trimiterea frumoasei tèle reviste. La începutul lui Iunie, venind în București, voiți plăti și eă datoria mea. Acum sânt scurs cu pregătirile pentru începerea unei clădiri.

Tot mă așteptam să te vėd și pe tine punėnd piciorul în academie, mai cu sėmă cā ești forțe bine cu Urechia. Mai mōie cerbicea, bre! cā nu merge altminterea în tēla lui Bucur! Cu țanțoșia și integritatea n'o scoți la capėt; rėmāi buzat. Profită cāt ești tēnēr. De cāte ori regret amar cā n'am sciut sā mē folosesc de imprejurările favorabile carē le-am avut și eă cānd s'au secularizat monastirile închinatē și mi s'au dat în păstrare garanțiile moșiilor monastireșci; ca secretar al comisiei dē secularizare, puteam sā fac cāte-va mișcōre de galbeni. Dar am voit sā rėmān neprihānit, și acum imi sparg capul și peptul învățėnd pe jidani și ciangāi franțusescē și grecescē, să mă duc în fie-care ți mē întorc acasā ca un cāne scāpat din tārba. Nu te sėmă sā nu pățesci ca mine. Cine se ia dupā ce'i ca Bolin și Keri, ajung sā tragā pe dracul de cōdā. Veniamini! de la cōdā și cōdenii deștepti, cari aū înțeles cā, popa, din altar trece în tārba și trăiascā.

¹⁾ În această rubrică „Literatură“ va publica diferite scrisori și documente, proprietatea cărora este în discuție, dar servi la timp pentru stabilirea psihologiei epocii și a caracterului originalilor; nota red.

Ți ași trâm.te și eă ce-va, *ma suntō discūraziato*. Șcōla nōstră, a celor crescuți în cultul clasicității grece, nu mai are căutare ađi; este nesărată, față cu gustul piperatilor de ađi.—Moda de ađi este a *epilepsiei*. Trebue să ai creerii ciupiți de sifilis sau să fi cearlatan pentru a putea, nu să te impu, dar să fi cruțat. Ia antologiile didactice și veți vedea că am dreptate. Când Gherea, Șeineanu și Manliu dictează în templul muselor, musele își ascund obrazul de rușine și fug să răsufle în colōnele „*Litteratorului*”.

Cam de la 1860 începuse a se cultiva limba în scopul d'a o face cât s'ar putea mai armonioasă. În asemenea direcție a împins Eliade, Bolintineanu, Alexandri. Ađi, acea direcție este părăsită și se scrie în prosă și versuri ca cum scriitorii n'ar avea nici-cum urechiă musicală. Dacă ar fi să se dea exemplul de limbă odorogită opusă cu totul armoniei, ducându-o tot într'un odoronc, tronc, ar trebui să se ia producțiile celor cari sunt la modă ađi. În scurt, dacă vreți să plăci, să te impui ađi, fă-te ciarlatan, pune bumbac în urechi, adoptă odorogēla în limbă. admiră versurile în cari sunt 30 a și 30 a împēnați de r și veți fi clasicul dălei. Observă bine că de la 1880 ceea ce domnește și inspiră în România este ciarlatanismul.

Al tēu amic, Gr. H. Grădea.

Bucuresei, 4 Octombrie 1897.

Mult stimatē domnule Macedonski,

Vē mulțumesc din adâncul sufletului meu pentru bine-voitōrele cuvinte de încurajare pe care mi le adresați. E mult pentru un începător ca mine, prea mult cind mă gîndesc de unde vin. Sinceritatea și nobilul entuziasm care v'a încălzit în tot-deauna, aș sădit în inima mea cea mai adincă recunoscință alături de admirațiunea pe care de mult o aveam pentru poetul prigonit de o întregă lume de nemernici.

Primiți, vē rog. domnule Macedonski, încredințarea deosebitei mele stime. A. Antemireanu.

Constanța, 23 Martie 1897.

Iubite domnule Macedonski,

M'ai autorisat să te poftesc la mine ca să vorbim de literatură. Staă în strada Polonă, 43.—Te aștept cu nespusă plăcere și fără răbdare, Duminecă 25 Martie, la orele 3 dupe amiază.—București într'adin' pentru acēsta.

Al dūmitale frate de condeiu, Candiano-Popescu 1)

Monsieur,

La „Nouvelle Revue“ ne publie que du bon travail. Si vous faites des vers inédits pour la „Nouvelle Revue“ ils passeront

1) Generalul Al. Candiano-Popescu se afla în exil în Belgia și decedat. Nota red.

bon accueil. Si vous préférez me traduire le mot à mot de vos poèmes roumains, je les adapterais, comme je l'ai fait pour les poètes grecs contemporains, avec la mesure, mais sans la rime.

Agréez, mes sympathies . . . . (cuvânt indescifrabil).

Juliette Adam ¹⁾

F. FRANCESCHINI

Correspondente della „Tribuna“ di Roma.

Sera bien flatté d'être honoré par la présence du plus grand poète vivant de cette belle terre latine ²⁾.

F. Franceschini.

NORME ORTHOGRAPHICE

În adevăr, s'a ajuns la concluziunea că ce era știut înainte de origine e ignorat ad' chiar de ómen' cu pretențiun' litterare și științifice.... Ast-fel, se face mult haz în socotéla orthographiei „Litteratorului“. Dér, care e în fond acéstă orthographie? Éste ea alta de cât cea pe care lung' ann' au întrebunțat'o Hasdeu, Odobescu, Urechia, Ion Ghika și alți? Pornită de la Ion Heliade Rădulescu, ea este orthographia ethymologică.

Ettă, în scurt, normele nóstre: littera *f* o scriem ca și francesi, cu *ph*, de câte ori se află într'un cuvânt ce derivă din altul ellinesc. Dec'i *ph*, va fi egal cu *f* și va mărturisi că acell termen în care va fi întâlnit e grecesc.

ç, este în systemullui Heliade cât și în al nostru egal ca sunet cu *t*. Nu scriem *rodă*, nici *roză*, ci *rosă*. Óre acéstă se fie ignorantă? Scriem *rosă* pentru că în latinesce e *rosa*, în italianesce tot *rosa*, și în limba francesă *rose*.

Duplicăm consonele pentru că elle sunt muschi ce dau cuvântelor bărbăție, mântinându-le sunetele lor de origină. Tot așa scriu francesi cât și italieni.

Avem trei valori de *i*. Unde e réul? — *ê* — *â* — *i*. — Scriem *sin* fiind-că așa e în cuvântul latin. Scriem *vêntură* cu *ê* din *e* pentru acelaș motiv.

Nu adoptăm orthographia academică pentru că ea nu are nici o normă. Dovadă: Mântine pe *ph* drept *f* la numele proprii și'l elimină la celle-l-alte cuvinte. De ce în numele proprii, *ph* corespunde cu *f* și în cei l-alți termen' nu corespunde?

Noi facem litteratură cu două *t* pentru că litteratura fără două *tt* nu e de cât fiertură și n'au ce căuta la noi cei cari nu știu carte.

În fond înse, ~~cei cari~~ *fac haz* de orthographia noastră nu sunt atât academiciani, ci gazetari. Ei sunt mari învêțați căci aci scriu *sin* aci *sên* și aci *sân*. Aci scriu *rêu*, aci *rêü*, aci *râu*, aci *râü*.

Scriem pluralele cu un singur *i* pentru că n'avem motiv să le scriem cu două. Căd e necesar să punem două *i* (unul lung și altul scurt), îi pr' em. Exe'mplu *câmpii*, *vii*, etc.

În scurt, orthographia noastră e un system rezemat pe știință, și așa fiind, e firesc să nu placă.

1) Dómna Juliette Adam este celebra scriitoare francesă care a condus anni numeroși „La Nouvelle Revue“, marea publicațiune parisiană.—Nota red.

2) Invitațiune la o conferință pe care acest distins litterat a ținut'o la Athenéu în trecerea sea prin București.—Nota red.

POEȚI DE LA «LITTERATORUL»

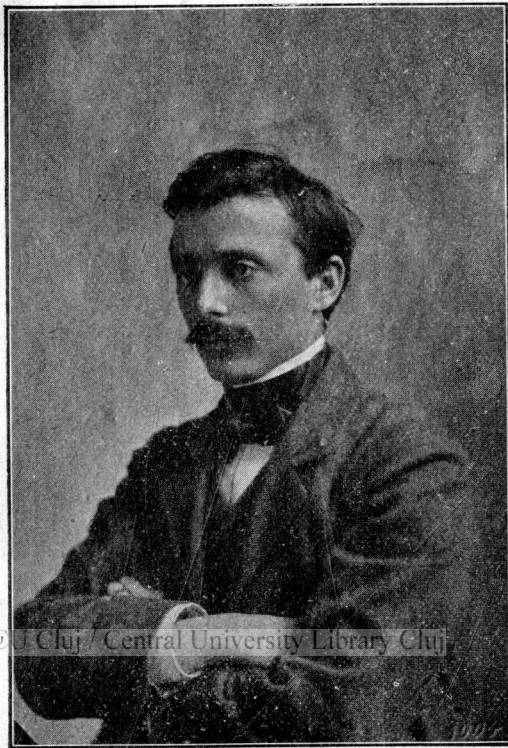
BCU Cluj / Central University Library Cluj

Mircea Dimitriadi: Ca și barzi din timpurile fabuloase, data nașterii i se perde în negura timpurilor. Atâta se știe despre acesta: că este fiu al artistului Costache Dimitriade, ellin de origină, venit nu se știe cum la țerți Dunărei de jos. El a fost una dintre strălucirile scenei române și om înzestrat cu mult și adevărat patriotism pentru țerra sa de adopțiune, a cărei limbă, o vorbea și o mânua perfect. Artist dramatic fruntaș, autor de valoare, s'a căsătorit cu o româncă, din o vechie familie boerescă de peste Olt, a avut un fiu, pe Mircea Dimitriade și a avut un sfârșit tragic: A fost aflat mort, la marginea Capitalei, în una dintre săpăturile pentru canalizarea Dimboviței ce se făcea atunci.

Mircea Dimitriade, este nu numai un poet mare, dar și un om înzestrat cu simțire și cultură superioară. Spirit viu, suflet agitat, poet, violent adesea, ăr adesea, de o seninătate olympiană, el va însemna o culme în evoluțiunea litterară a epocii.

Dimitriade este un viteaz. Ține pept stricării limbei, ignorantismului, străinismului,—se revoltă, biciuiește. Este unul dintre cei înalți ai litteraturii neo-latine în România.

Principiile sêlle politice sunt cele socialiste, dăr nici de cum cele ale socialiștilor exploatatori. Luceferi din viața de om a lui Mircea Dimitriade sunt: mama sa, o femeie de o virtute exemplară și fiul său,—„Mircea“ ca și densus,—un copil care, de pe acum și se afirmă ca o personalitate sufletescă. Opera litterară a lui Mircea Dimitriade întocmește vre-o dece volume și este un monument ca acell pe care și l-a ridicat Horațiu.

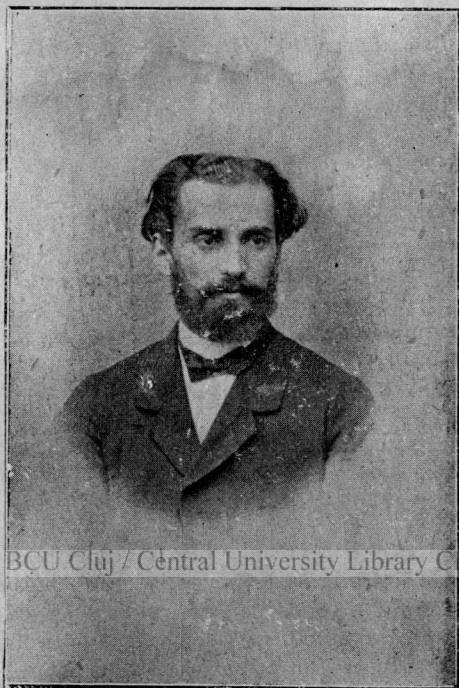

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Constant Cantilli: O altă vibrațiune puternică,—un suflet și un caracter al unei epoci trecute. Prin origina sea, aparține nobilului nēm al argonauților, Pelasgi cari s'au dus sē caute lāna de aur; cari au āmblat țeri și mări, dupe vis, și numai dupe vis. Cobōrā, prin mama sea, din un frate al lui Vodā Caragea. De vre-o dece anņi, dēnsul, a debutat în litteraturā, la o etate cānd alți își perd sānēitatea în viciuri, în destrābālări. S'a identificat mișcārei de la „Litteratorul“ pentru cā acea mișcare represintā frumosul și cinstea, ēr aceste douē virtuți, sunt temelul caracterului lui C. Cantilli. El e frumos și cinstit și ca om și ca suflet. Concepțiile sēlle sunt vaste și îndrāsnețe, avēntul sēu e mare. Are tōte vitejiile: și pe ale sērāciei și pe ale averii. A scutit sē trecā prin tōte și a rēmas ne-attins ca diamantul pe care nu se alterează āmprejurāriile externe.

Cei de ce anņi literari ai lui Cantilli, au înzestrat litteratura cu *Arip. de V.*, un cap de operā, cu *Bertha*, o poemā Dumneđeiascā, cu *Nevote* și *Tragedii* ce vor rēmānea neperitōre. Iubitor de sporturi, Cantilli a stabilit pe bicyclettā în anul 1900 recordul Bucureșt - Paris (2420 kil. metri), pe care l'a indeplinit în 10 zile. A cālătorit în Spania, în Africa, în India, în Franța, în Germania și Austria. Cāsătorit de puține tēp en sea dintre cele mai superiōre dōmne ale societāței romāne. Cēsător a regretatului Colonel Movillā, colaborator direct în războiul nostru cā a Movililor și aliat al unei altei mari familii boerșe, care a dat genilor.—Constantin Cantilli, este tatā unui fiū, pe care îl va cōmōda cu numele de *Aurel*.

ROMÂNII ILUȘTRI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CONSTANTIN BOERESCU

În numărul trecut, „*Litteratorul*“ a publicat portretul lui Vasile Boerescu, fratele mai mare al lui Constantin.

Dăm astăzi pe cell de al doilea Boerescu: cell mai de frunte și mai respectat juriconsult pe care îl avem.

Constantin Boerescu, este încă plin de vigore și de viață, și se poate spune despre el, că este un adevărat tiner. În adevăr, voce mai vibrantă, figură mai simpatetică, simțiri mai căldurose, rar se pot întâlni. Constantin Boerescu, a fost ministru în diferite rânduri, președinte al Senatului, a fost tot ce se poate fi la noi, și a rămas neîngâmfat, bun, priimitor, îndetător, și mai presus de orice, român. D. Constantin Boerescu, este căsătorit cu o domnișoară din familia Florescu și este tatăl mai multor fiice, căror, mama lor, le-a dat o educație strălucită.

Constantin Boerescu, face parte din acea mare pleiadă de patrioți, de ânimi și de inteligenți superioare cari au creat România modernă.

ȦIARIȘTII ȘI LITTERAȦII ROMANI

DIN

sec. al XX egalî cu comerciantul parisian CORRON din secolul XVIII.

Ȧiariști și litteraȦi români, cei de vre-o douâ decenii încó, sub cuvânt de simplificare, au inventat sâ serie cuvintele așã cum le pronunçã și le aude fie-care. Acestã, se numesce *phônétism, progres, litteraturã*.

În realitate, ce se face în sensul indicat, nu porneșce nici de la ei, nici de la d. Maiorescu, savantul profesor universitar,—ci,—lucrul va mira pôte, dêr este adevêrat, de la comerciantul *Corron*, — și tocmai din Paris — al cãru locuitor acest onorabil detașiant era în anul 1788.

D. Gârleanu, fiul cunoscutului și valorosului luptãtor în partidul liberal, repausatul Gârleanu, ne-a pus în adevêr la dispoziȦiune urmãtoarea scrisóre a țisului comerciant pe care o reproducem aci, pentru ca, țiariști și litteraȦi români dêr ađi, sâ se vedã în ea, ca într'o oglindã.

Êttã dêr, cum seria limba franceșã, antecesorul lor în phonetism, onoratul *Corron*.

Ce 28 Fêvrier 1788

Monsieur,

J'ai reçu votre lettre le 26 dit, avec un *gran*¹⁾ *plêsir*²⁾; *jan*³⁾ *ne*⁴⁾ 'obligation à *Morisse*⁵⁾. Quoi que *jenê*⁶⁾ *poîn*⁷⁾ de ces nouvelles, je *vou*⁸⁾ *pri*⁹⁾ de nous *donné*¹⁰⁾ plus *souvan*¹¹⁾ des vôtres. Je *ceret*¹²⁾ bien charmé de savoir si votre *éta*¹³⁾ peu vous *tenire*¹⁴⁾ *haunorablement*¹⁵⁾. Si *vou*¹⁶⁾ *et*¹⁷⁾ *abil*¹⁸⁾ *an*¹⁹⁾ votre *éta*²⁰⁾ etc. etc.—tot astfel, și semnat *Corron*.

Se pôte conchide ușor:

D. Maiorescu, inișiatorul phônétismului, a fãcut operã de simplificare ca a lui *Corron*. A întrecut'o chiar, cãc nici *Corron* n'a deschis o așã strãlucitã calle ignoranțe, dupe cum a deschis'o domniașea. În adevêr, nu e probabil, dêr e sigur cã, elita naȦiune franceșe a trebuit sâ ridã cu hohot de *Corron* și de cei ca el. La noi, se întemplã contrariu... Elita, ride cu hohot. nu de *Corron*, ci tocmai de cei carî nu sunt ca el...

Dec,—înainte cu *zenzatiã* în loc de *sensaȦia* și înainte cu... *s'a* „releval” *om de stat*, în loc de *s'a revelat om de stat*.

Luciliu

1) *gra* = *grat*; 2) *plêsir* = *plaisir*; 3) *jan* = *j'en*; 4) *ne* = *ai*; 5) *Morisse* = *Maurice*
6) *jenê* = *je*; 7) *poîn* = *point*; 8) *vou* = *vous*; 9) *pri* = *prî*; 10) *donné* = *donner*
11) *souvan* = *souvent*; 12) *ceret* = *serais*; 13) *éta* = *état*; 14) *pen* = *peut*, *tenire* = *teni*
êr ca sens cu *soutenir*; 15) *haunorablement* = *honorablement*; 16) *vou* = *vous*; 17) *et* =
êtes; 18) *abil* = *habile*; 19) *an* = *en*; 20) *éta* = *état*.

ORTHOGRAPHIA SI „SOCIETATEA ISTORICA ROMANA“

Reproducem textual următoarea notificare a acesteï on. și savante Societăți :

Societatea Istorică Română

„Conform art. 3 alineatul c din statutele Societăței am „onore a vē aduce la *cunostință* că Sâmbătă 10 Ianuarie „1904, la orele 5 p. m. se va ține ședință publică în Pa- „latul Inaltei Curți de *Compturi* când se vor face urmē- „torele comunicări : d. A. Sturdza : „*Prehistoria Română*“ „și d. Obedeanu : Aga Const. Bălăceanu și începutul po- „liticeï țerei Românesceï, cu împărăția Austrieï, în sec. „7-lea“.

Ar putea onor. *Soc. Istorică* să ne explice care îi e systemul când scrie *Istorică* cu *i* și *prehistorică* cu *h* și *i* ? Este acēsta, lipsă de sciință seū lipsă de serioșitate ? Sē đici că e greșelă de typar nu e de admis căci mai departe, în termenul „*cunostință*“ se ține de phonetism neșcriindu'l „*cunnoscintă*“ și în *țerei* de ethimologism de ore-ce întrebuinteză pe e făcut ă de la *terra*, ăr nu pe ă simplu, așa cum ar pretinde phonetismul.

În termenul „*Impēratia*“, pe care îl scrie *împărăția*. *Societatea Istorică* se face ăr phonetică, ăr în termenul *compturi* reurcă spre origina cuvēntului.

În fine : — este acēstă societate : *istorică* ? seū este ea *prehistorică* ?

Cerem onor. d. președinte, pe care îl scim și om înțelept și om serios, o simplă lămurire ?

N. Valter.

NOTIȚE

A apărut de sub tipar numărul două din revista „*ta*“ cã rare, politice, sciințifice“ cu următorul summar : În jur- mal de D. S. Nenițescu ; Ioan Helliade Rădulescu Mich. Stăncescu ; Fēt-Frumos și frumōsa Ileana feerie în versuri de d. Mircea Dimitriade ; C

mântului, studiu științific de d. G. T. Buzoianu ; Copil de suflet, năvălă de d. Rădulescu Niger ; Dina de rouă, poezie, de d. Donar Munteanu ; Fatma, Serbarea Mărei, poezii de d. Mircea Dimitriad, etc.

Revista are 100 pagini. Materia e aranjată cu mult gust. Dupe cât se pare, „Annalele“, tînde a fi una dintre cele mai serioase și mai interesante reviste ce apar în țerră la noi.

A eșit de sub presă „Dictionnarul intelectualilor“ de d. Sofronie Ivanovici, broșură scrisă cu mult spirit. Domnul Sofronie Ivanovici e cunoscut printr'un studiu critic asupra lui St. O. Iosif și prin alte câte-va scrieri. Ne facem o deosebită plăcere a extrage câte-va bucăți de spirit applicate differitelor cuvinte din dîsa broșură. De pildă :

„Adio.—Un cuvânt pe care domnul Alexandru Vlahuță l'a spus de mult litteraturii române.

Nostimade.—Câte-va monstre :

„Pêrul ei cădea ca o bine-cuvîntare cerescă“ — de... *I. Adam.*

„Un fior îmi trecu prin cefă“ — de... : *Toma Florescu.*

Document (uman) :

„Un berbec cu barbă lungă,

Ca un patriarh cuminte“ — de... *St. O. Iosif.*

„Erudițiune. Un orizon : cu cât înaintezi, cu atât se depărtază.

Prețul broșurei 30 bani.

Intr'unul din numerile trecute ale „Românului“, domnul C. A. Ionescu, cunoscut în deajuns sub pseudonimul de Caion, pune o notiță prin care atrage atențiunea d-lui Macedonski, directorul revistei „Litteratorul“ asupra unui articol ce crede că s'ar fi strecurat fără știința domniei-selle și prin care se arată ușurința criticeii la noi ; între altele, se spunea că domnul Șt. Micu, colaborator al „Românului“, este pușin serios în recensia pe care o face volumului domnului Const. Cantilli, — de și îi aduce elogiî.

Domnul Macedonski ne autorisază a declara că acell articol nu numai că n'a fost trecut neobservat, dêr că era chiar inspirat de domnia-sea. Și când e vorba de a aduce serviciî criticeii, nu trebuie a cruța nici pe amicî, nici pe dușmanî, E ênsê de mirare cum nu 'și-a luat apêrarea ênsușî domnul Micul, sêu nu i-a luat-o un altul dintre colaboratori ai „Românului“, ca d. Jak Octav Ghika, d. Nicu Ștefan, d. Mișora Elisa Serea, d. N. C. Ionescu și alți. E o înșurubă la noi și numai d. Caion pôte rêsponde.

Un alt lucru care va apărea o importantă revistă sub titlul de „Litteratorul“, va avea ca redactori pe cei doi poeți eminenti și prozatori cunoscuți din țerră, pe care îl înțelegem pe domniî : Vasile Păun, și alți. În redacțiunea sa vor fi d. Ștefan Ștefănescu, D. Karr, A. Mace-